

Qüestió de cognoms (2)

Després de repassar en l'article anterior la història dels cognoms presents als Països Catalans, aquest explica les possibilitats que la llei preveu per a modificar els cognoms, i els noms, de les persones i adaptar-los a les normes ortogràfiques de l'IEC.

“L'únic amo de cada cognom és la persona que el porta, i per tant, a ella pertany de decidir la reforma o el manteniment de la grafia considerada incorrecta. Per dialectal i per bàrbara que sigui l'escriptura d'un llinatge, el qui l'ha adoptada o l'ha rebuda dels seus avantpassats pot tenir motius ben respectables (quan aquests siguin més que d'ordre sentimental) per a mantenir-la” (Francesc de Borja Moll, *Els llinatges catalans*).

Hi hagué una època en què als Països Catalans els noms més comuns de la gent s'escriu molt sovint així: Aloy, Catharina, Llohis, Theresa, Steve, Thomas, Johana, March. Avui tothom ha acceptat una grafia normalitzada per als seus noms i tothom escriu Eloi, Caterina, Lluís, Teresa, Esteve, Tomàs, Joana, Marc. Per què, doncs, això que és normal en els noms no ho és també en els cognoms? Per què no escriure Quatre-cases, Bosquets, Vigatà, Pont, Calç, Voltor, Ferrer, Solell, Arboç, Joglar, Franc, Alzina, Perers, Veí, Masover, Querol, Camisser i recuperar el sentit real del mots que donaren origen als cognoms, per comptes d'escriure Cuatre-cases, Busquets, Bigatà, Pon, Cals, Bultó, Farré, Soley, Arbós, Xuclà,

ARXIU / CARMÉ PUÉRTOLAS

Franch, Alsina, Parés, Bahí, Masubé, Carol, Carnicé que en realitat no signifiquen res? En aquest sentit és una mica desconcertant de descobrir que la normalització ortogràfica de tota la toponímia major i menor dels Països Catalans (la mateixa toponímia que ha estat origen de tants i tants cognoms) gaudeixi del suport i de l'interès popular i que en canvi la normalització de la grafia dels cognoms s'hagi oblidat.

Fa molt estrany de trobar-se als Països Catalans amb casos, que no

són gens excepcionals, com el d'una hipotètica família Viñas que viu des de fa prop de mil anys al mas Vinyes (mas que ha donat el cognom a la família), amb dues grafies per al mateix concepte. Així, mentre que la grafia del nom de la casa s'ha normalitzat en Vinyes no ha estat igual amb el cognom dels propietaris, que continua usant-se en una forma castellanitzada.

De fet, la immensa majoria de la gent creu que per molt bàrbara que sigui la forma d'escriure el “seu” cognom aquest no s'ha de canviar

Molts registres civils continuen sense haver tramitat cap petició d'inclusió de la 'i' entre els dos cognoms. En una ciutat mitjana com Vic el primer cas es va produir el gener del 1996.

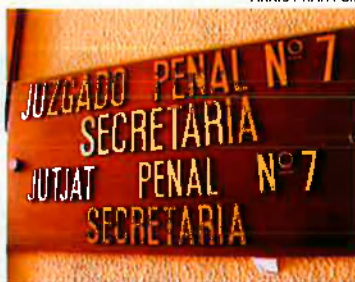
Regularització ortogràfica

Hom pot canviar o modificar cognoms d'acord amb l'article 206 del Reglament del Registre Civil "segregant-ne paraules, transposant-ne o suprimint-ne lletres o accents, suprimint-ne articles o partícules, traduint-los o adaptant-los gràficament o fonèticament a les llengües espanyoles i substituïnt-ne, avantposant-hi o agregant-hi uns altres cognoms o parts de cognoms o altres anàlegs dintre dels límits legals. Les unions no poden excedir les dues paraules, sense comptar-hi, però, articles ni partícules". Com es pot veure, en aquest grup, s'hi engloben totes les modificacions de les grafies de cognoms catalans mal grafiats segons les normes del IEC.

Els passos a seguir són els següents: si en Joan Jané i Casajuana vol canviar la grafia dels seu cognom i dir-se Joan Gener i Casajuana, caldrà primer que comenci a usar en tots aquells llocs on pugui fer-ho la grafia que vol oficialitzar del seu cognom, i que en guardi tota mena de documentació; també caldrà que es proveeixi d'un certificat de la Direcció General de Política Lingüística, Servei d'Assessorament Lingüístic (Mallorca, 272, 8è, 08037 Barcelona), que dirà aproximadament "els cognoms Jané i Casajuana d'acord amb la normativa ortogràfica catalana actual i tal com consta al Diccionari Català-Valencià-Balear d'Alcover i Moll, s'han d'escriure Gener i Casajuana". Un cop amb tot això ja podrà adreçar-se al registre civil del seu domicili i iniciar els tràmits per normalitzar la grafia del seu cognom. O fer-lo traduir al català des d'una altra llengua, si aquest és el cas. L'expedient es resoldrà a Madrid a la DGRN. **J. M.**

mai de mai i sota cap circumstància.

D'Aguirre a Agirre. A Euskadi (2.300.000 habitants) l'Euskaltzaindia, l'Acadèmia de la Llengua Basca, l'any 1995 va expedir 3.109 certificacions a particulars sobre la correcta ortografia en euskera dels seus cognoms, segons dades del seu vice-secretari gestor, J. L. Lizundia. Cal dir que en el cas dels cognoms bascos l'Euskalt-

Canviar-se el nom és avui més fàcil per als nascuts abans del 1977. La llei interpreta que els nascuts després van poder triar nom.

zaindia respecta la forma d'escriure'ls segons les grans formes dialectals literàries, això és oriental, central i occidental, però que refusa sempre les influències castellana i francesa en la grafia dels cognoms bascos, i es guia, en els seus dictàmens, en les solucions gràfi-

A l'Alguer, els pares poden posar un cognom català als fills, encara que no és clar si es poden traduir noms de l'italià.

ques de l'euskara batua, l'euskera unificat.

A Catalunya (uns 6.100.000 habitants), en comparació, el mateix any segons Elvira Riera, cap de la Secció d'Assessorament i Llenguatges d'Especialitat de la Direcció General de Política Lingüística, només s'expediren vuitanta-cinc certificacions sobre la correcta traducció, o adaptació de cognoms a les normes ortogràfiques del IEC. (Cal dir que aquestes cer-

tificacions són demanades pel registre civil per instruir un expedient de regularització de l'ortografia d'un cognom.) Com es pot veure la distància entre Euskadi i Catalunya en aquest aspecte és abismal.

El mateix any 1995 el registre civil de la ciutat de Barcelona registrà, segons dades facilitades pel senyor Juan José García, Secretari de Naixements, un total de 210 casos de canvis o modificacions de cognoms. També hi hagué 185 casos d'inversió de cognoms. I pel que fa al conjunt de l'estat espanyol durant l'any 1995 —el darrer any del qual tenim dades —la Direcció General de los Registros y el Notariado (DGRN) tramità i aprovà un total de 1.445 expedients de canvi o modificacions de cognoms. Ara bé, cal dir que no tots els canvis o modificacions de cognoms necessiten un expedient que hagi de resoldre la DGRN.

Finalment, Galícia. Galícia és un món a part. Amb una grafia del gallec que no satisfà ningú, i amb una baixa consideració social de la llengua, no s'hi dona (o s'hi dona poc) el fenomen de regularització de grafies dels cognoms gallecs. De fet quina grafia escollir si en gallec la grafia més comuna del cognom Roure és Carballo, quan en portuguès és Carvalho i en el gallec de la Xunta és Carvallo?

Noms i cognoms en la nova llei de normalització lingüística. La llei de normalització lingüística vigent a Catalunya, Llei 7/1983 de 18 d'abril, no diu res sobre els noms i els cognoms dels catalans i la seva adequació a les normes ortogràfiques del IEC. En canvi, l'esborrany de la nova Llei de Normalització Lingüística sí que considera en el seu capítol II, article 19, aquest punt.

En aquesta ocasió els membres de la ponència encarregada de la reforma de la vigent Llei de Normalització Lingüística de Catalunya han estat sensibles a la importància de regularitzar l'antroponímia —i la toponímia —catalanes, i a les dificultats amb què es troben els ciutadans que volen dur a terme aquesta regularització; per això

l'esborrany de la nova llei –text publicat a l'Avui el 24 de juliol d'enguany– inclou un article, amb tres apartats, que té la funció de permetre la simplificació i l'agilitat dels tràmits necessaris per a traduir noms al català i adaptar gràficament els cognoms catalans a les normes del IEC. I també a les normes de l'aranès (occità) de la Val d'Aran; així, en l'apartat 3 de l'esborrany de la nova llei llegim: "Aquesta norma és d'aplicació als noms i cognoms aranesos respecte de la normativa gramatical aranesa." Però, de fet, aquest tema, potser per causa de la feblesa de l'occità a Occitània, que no fa que hi hagi un espai comú de cognoms regularitzats segons les normes de l'Institut d'Estudis Occitans, no suscita l'atenció preferent dels aranesos. Una mostra ens la dona Jusep Loís Sans Socasau coordinador tècnic de l'Oficina de Foment e Ensenhament der Aranés, organisme dependent del Conselh Generau d'Aran, que ens explica que avui per avui no hi ha dades sobre l'existència ni el nombre de canvis de noms i cognoms a la Vall d'Aran per a adaptar-los a la grafia de l'occità.

La part principal de l'article de la nova llei dedicat a l'antroponímia es consagra a simplificar i a igualar –explícitament–, per a tots els ciutadans, els tràmits per a poder tenir el nom en català. Avui els ciutadans nascuts després del 1977 tenen tràmits més llargs i laboriosos que no els nascuts abans d'aquesta data a l'hora de traduir el nom al català, car la llei interpreta que a partir d'aquest any els pares podien imposar lliurement un nom en català als fills. En l'apartat 2 de l'esborrany de la llei, també dedicat a simplificar els tràmits necessaris per a regularitzar la grafia dels cognoms, llegim: "Les persones interessades [recalquem-ho: només les persones interessades] poden obtenir la constància gramaticalment correcta en català de llurs noms i cognoms en el registre civil, qualsevol que en sigui la data d'imposició, per simple manifestació a la persona encarregada, amb aportació dels documents que n'acreditin la correcció gramatical,

els quals s'han d'establir per reglament".

La "i" intercognòmica. Però els redactors de la nova Llei de Normalització Lingüística també han tingut present una de les particularitats de l'antroponímia catalana: l'ús d'una "i" entre els dos cognoms. Llegim en l'apartat 1 de l'esborrany de la llei: "Els ciutadans i ciutadanes de Catalunya tenen dret a la correcta expressió gramatical en català de llurs noms i cognoms i a la inclusió de la lletra i entre els cognoms".

La normalització toponímica gaudeix de molt més suport que la normalització dels cognoms als Països Catalans.

Si l'esborrany de la nova llei recull la demanda del reconeixement de la "i" entre cognoms és perquè és costum que entre els dos cognoms dels ciutadans dels Països Catalans hi figuri –malgrat algunes veus crítiques –una "i" llatina; així tenim Milà i Fontanals, o Pous i Pagès. La posició oficial del IEC en aquest punt, la trobem en els fonaments de la sentència del Tribunal Suprem de 23 gener de 1993 que resolvia en favor dels ciutadans que havien incoat un demanda, iniciada al registre civil de Granollers i Barcelona, per tal de poder incloure la "i" entremig dels cognoms dels fills: "la qüestió fàctica apuntada s'ha de reputar plenament acreditada per la certificació expedida per l'Institut d'Estudis

Catalans conforme a la qual d'acord amb la normativa gramatical establerta per la Secció Filològica d'aquest Institut (...) els dos cognoms de les persones catalanes han d'anar units per la conjunció copulativa "i".

La Generalitat de Catalunya a través del Consorci de Normalització Lingüística deixa la inclusió de la "i" intercognòmica a la lliure elecció dels ciutadans, car en el text 208 del Telèfon Lingüístic hom llegeix textualment que "no hi ha cap norma gramatical que obligui a posar la "i" entre els cognoms o a prescindir-ne. No és, doncs, una particularitat de la llengua catalana com a tal. Però sí que és un costum molt arrelat entre nosaltres". Un costum tan arrelat que ha merescut un reconeixement legal.

A la República francesa és molt difícil canviar-se els cognoms. Fins ara, només els bretons, després de llargues lluites legals, han aconseguit de posar als seus fills alguns noms en bretó.

El reconeixement legal de la "i" intercognòmica ha estat (i és en alguns casos) motiu de discòrdia. En primer lloc, perquè només ha estat després d'una llarga disputa legal iniciada a Granollers i Barcelona que s'ha aconseguit que els ciutadans que ho desitgin la puguin incloure legalment entre els seus cognoms. En segon lloc, ha estat, i és, un motiu de discòrdia perquè la resolució de la DGRN que accepta la inclusió de la "i" entre els cognoms dels ciutadans que ho

ARXIU / EFE

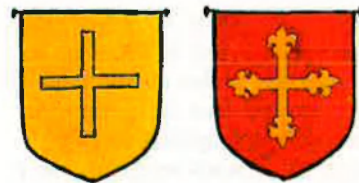
Moteserrat Caballé. El seu cognom, seguint les normes de l'Institut d'Estudis Catalans, és Cavaller.

sol·licitin només l'admet per als ciutadans que tenen veïnatge civil català, la qual cosa vol dir que no és aplicable ni al País Valencià, ni a les Illes Balears ni a la Franja de Ponent. (Això és degut possiblement a la manca de coordinació entre els Països Catalans i d'un acord amb l'estat espanyol per tal que totes les resolucions favorables –no pas les desfavorables!– a la llengua catalana siguin d'aplicació automàtica a tot el territori de la llengua). I en tercer i darrer lloc és un motiu de discòrdia perquè la inclusió de la "i" en tota la documentació del qualsevol ciutadà generada des del registre civil no té la corresponent traducció en el DNI o el passaport (i mil i un altre documents públics i privats), perquè tal com explica el senyor Juan José García del registre civil de Barcelona, la Policia Nacional espanyola excusant-se en les dificultats dels equips informàtics s'ha negat reiteradament a incorporar la "i" als DNI que expedeix. És clar que sempre hi ha honoroses excepcions de funcionaris que compleixen la llei i el seu deure fidelment.

Així, doncs, avui la "i" –només per als ciutadans de Catalunya fins que no s'aconsegueixi per a la resta de Països Catalans– pot ser inclosa per simple petició en la inscripció de naixement d'un nadó, en els certificats en extracte i en el llibre de família. També per simple declaració i d'acord amb la resolució de 15 de febrer de 1994 de la DGRN pot ser afegida entre els

cognoms dels adults, els quals només cal que es presentin al registre civil del seu domicili proveïts del DNI i del llibre de família. En un sol acte podran incloure la "i" en la seva inscripció de naixement; en la seva inscripció matrimonial, si són casats; i en les inscripcions de naixement dels seus fills, si en tenen. Però cal dir que hi ha molts registres civils que encara avui "no saben" res d'aquesta resolució, perquè encara no han tramitat cap cas sobre la "i" –en una ciutat mitjana com Vic el primer cas fou el gener del 1996.

Un nom per a tota la vida. Però al costat de la preocupació pels cognoms també hi ha la preocupació pels noms i la seva adequació a la realitat catalana. No és una cosa qualsevol ni gens senzi-

tits no els agrada poden intentar de canviar-se'l. Però no pas de forma arbitrària.

Canvis de noms. Si hom justifica i pot demostrar documentalment un llarg ús habitual d'un nom diferent del nom inscrit al registre civil, per exemple l'ús del nom Immaculada, per part d'una noia que es diu Concepció, el canvi serà senzill; només caldrà acreditar l'ús del nom que vol que li sigui reconegut mitjançant dos testimonis, i set o vuit documents en què consti la forma del nom que vol oficialitzar.

També podrà demanar que l'autoritzin a posar-se un nom estranger que usa habitualment argumentant que, quan va néixer, aquell nom que sol·licita que sigui registrat no era autoritzat, perquè només ho fou a partir del 1994 que és quan el registre civil admet noms estrangers.

I si hom desitja traduir el seu nom del castellà a una qualsevol de les llengües espanyoles el canvi encara serà més senzill. Per la Llei 7/1977 de 4 de gener qualsevol ciutadà de l'estat espanyol nascut amb anterioritat a aquesta data pot sol·licitar la traducció directa del seu nom, imposat obligatòriament en castellà, pel seu nom equivalent en una qualsevol de les llengües espanyoles (encara que el text de la llei no explicita, com tampoc ho fa la constitució, quines són les llengües espanyoles). Els tràmits són molt simples. Només cal que l'individu que vol traduir el seu nom de Margarita a Margarida o de Francisco a Francesc es presenti al registre civil del poble o ciutat on té el domicili proveït del seu DNI i, si en té, del llibre de família, o el dels seus pares; allà li faran el canvi de nom tot seguit, anotant-lo en una nota marginal al llibre de família i notificant-ho al registre civil del municipi de naixement, si el municipi d'empadronament i el

A Euskadi hi ha una sensibilitat pel canvi de cognoms, com testimonien les demandes de normalització, molt superior a Catalunya.

lla, com molt bé saben tots els pares, escollir un nom per a una filla o un fill. I de fet és normal que així sigui, car un nom durarà tota la vida, donarà personalitat legal a l'individu, l'integrarà en una família i li permetrà de ser reconegut i diferenciat dels altres individus.

Però, malgrat la cura que hom suposa que tingueren els pares a l'hora de triar un nom per als fills, si quan aquests es fan grans troben que el nom que els posaren de pe-

de naixement no coincideixen.

Pel que fa als individus nascuts després del 1977, com que hom suposa que aquests, o més exactament els seus pares, varen tenir la possibilitat d'escollir en quina llengua volien que s'inscrigués el nom dels seus fills, si volen canviar-ne la llengua, els tràmits seran més llargs, car seran els mateixos d'un canvi de nom i requeriran un expedient que haurà de tramitar la DGRN. Ara bé, si la versió catalana d'un nom en castellà s'ha usat des de sempre, el procediment que se seguirà per a regularitzar-lo serà el mateix que se segueix en el cas del canvi del nom legal pel nom usat habitualment; en aquest cas el jutge de Primera Instància encarregat del registre civil podrà concedir el canvi de nom.

La possibilitat de traduir un nom de qualsevol llengua espanyola al castellà, en principi no és prevista pel codi del registre civil, però a Euskadi el 1987 es donà el cas d'un ciutadà, aleshores menor, Luis Jaime Pinedo Ibarrondo: la mare li havia traduït el nom castellà al basc (Koldobika Jagoba) i ell va fer que els seus pares sol·licitessin al registre civil que pogués recuperar el seu nom en castellà al·legant que no li agradava la forma basca del seu nom. La DGRN, previ expedient, va respondre afirmativament a la petició dels pares d'aquest ciutadà al·legant en els fonaments de dret de la resolució que el primer canvi s'havia efectuat sense el consentiment del pare malgrat que la pàtria potestat del menor era compartida per pare i mare, i al·legant així mateix que no hi havia perjudici a tercers en aquest nou canvi i que la sol·licitud del canvi era justa. La resolució fou dictada el 15 de gener de 1988.

Un poble de cabuts. Léopold Sédar Senghor, polític i poeta senegalès va dir una vegada que "quan a l'Àfrica es mor un vell és com si a Europa es cremés una biblioteca". I això és així perquè la cultura africana era –i continua essent encara avui –una cultura fonamentalment de tradició oral i si no hi ha ningú que hagi heretat o recollit la saviesa dels vells, quan

ARXIU / RAFA GIL

da al registre civil amb un nom en castellà –encara que durant tota la seva vida hagi usat sempre el seu nom en català i hagi esta coneguda per tothom per aquest nom en català –en tota la documentació oficial dels seus descendents en la qual hagi de sortir el seu nom aquest sempre figurarà en castellà. Sempre, encara que els seus descendents intentin modificar-lo, perquè només una persona viva té la facultat d'instar la traducció, canvi o modificació del seu nom

La Policia Nacional ha obstaculitzat sovint la col·locació de la 'i' intercognòmica als DNI. S'ha excusat en les dificultats del sistema informàtic.

L'esborrany de la nova llei de normalització lingüística preveu la simplificació dels tràmits per adaptar els noms i els cognoms.

aquests es moren la seva saviesa i els seus coneixements es moren amb ells. Traspassant la frase de Senghor als Països Catalans i al cas que ens ocupa de la traducció del noms, hom podria dir que "cada cop que als Països Catalans es mor una persona sense haver-se fet traduir el nom al català hipoteca el futur dels seus fills, dels fills dels seus fills, i del seu país". Aquesta afirmació que pot semblar molt agosarada, no ho és gens mica, perquè si una persona de Xixona, Alaior o Mollerussa mor registra-

que la llei "protegeix contra tot". Només podran aconseguir, i després de provar-ho documentalment, que al marge de la fulla de naixement del parent es faci una anotació dient que el difunt o la difunta fou conegut en vida amb un nom diferent del nom registral. Aquesta anotació es farà amb finalitats informatives i de correcta identificació dels individus, però tindrà una capacitat legal nul·la.

Els noms dels difunts. Hi ha hagut reiterats intents legals de recuperar la forma catalana, basca, o gallega, dels noms personals de les persones mortes abans de l'aprovació de la Llei 17/1977 de 4 de gener. Per tant, de persones que no pogueren manifestar en vida davant el registre civil la seva voluntat de recuperar el seu nom personal en català, basc, o gallec. De fet, aquestes demandes responen a una lògica que ha dut a recuperar i/o oficialitzar els noms catalans (o bascos o gallecs o occitans) dels pobles, fins i tot de les províncies, dels carrers, dels accidents geogràfics, de les cases, dels museus, etc. Però a vegades la lògica no és suficient quan manca sensibilitat política i humana.

Malgrat que tant el Síndic de Greuges (especialmet la queixa 74/1985) com el Defensor del Poble han rebut peticions per tal d'intercedir davant el Ministeri de Jus-

Els canvis de cognoms a l'Estat espanyol

Els principals canvis i modificacions de cognoms que es poden fer són:

Inversió de l'ordre dels cognoms. Suposem per exemple que la Carme Mesres i Olmos, vol dir-se, pel motiu que sigui, perquè això no preocupa gens ni mica la llei, Carme Olmos i Mesres. Doncs bé, si la Carme vol realment invertir els seus cognoms, i és major d'edat, només cal que es proveeixi del seu DNI, i si en té, del seu llibre de família o del llibre de família dels seus pares, i vagi al registre civil del lloc on és empadronada i un cop allà declari davant l'encarregat del registre que vol invertir l'ordre dels cognoms. L'encarregat farà una inscripció conforme que la Carme desitja invertir els cognoms en el seu foli de naixement del registre civil. En el cas d'haver nascut en una altra població, l'encarregat hi notificarà el canvi. Així mateix, l'encarregat del registre civil farà una anotació al llibre de família de la Carme igual a la feta al foli del registre. A partir d'aquest moment la Carme ja es dirà legalment Carme Olmos i Mesres i podrà sol·licitar un DNI amb la seva nova identitat, prèvia presentació a la Policia Nacional espanyola d'un certificat literal de naixement en el qual constarà la inversió dels cognoms. Això és tot. Però si la Carme un dia s'hi repensa i vol invertir de nou els cognoms ha de saber que no ho podrà fer, perquè la llei només autoritza la inversió de cognoms una sola vegada.

Afegir la partícula "de" davant el primer cognom. Suposem que l'Anna Tomassa i Boix i en Joan Lluís i Arribas s'han cansat que el cognom patern sigui confós, un cop sí i un altre també, amb un nom compost de tal forma que tothom es pensa que es diuen Anna-Tomassa Boix i Joan-Lluís Arribas. Si volen desfer aquest malentès ho poden fer ben fàcilment, car l'article 195 del Reglament del Registre Civil autoritza per simple declaració de la persona interessada a afegir la partícula "de" davant el cognom patern que sigui un nom propi o, si és un cognom compost, que comenci amb un nom propi.

Canvi de cognoms que denotin un

origen desconegut. A en Miquel Déulo-feu, la Sònia Trobat, la Margalida Bastard i en Vicent Expósito, no els agraden els cognoms perquè denoten un origen desconegut dels avantpassats; avantpassats que algú va abandonar en un orfenat o bé en un altre lloc. La llei permet de canviar tots els cognoms d'aquesta naturalesa i de substituir-los, en primer lloc, per un altre cognom que el peticionari pugui demostrar que li pertany i que correspon a la mateixa línia (paterna o materna) del cognom que vol canviar. En el seu defecte podrà canviar el cognom ofensiu per un cognom d'ús comú.

Canvi o modificació de cognoms que lesionin la dignitat de les persones. Hi ha cognoms que pel seu significat o per la seva fonètica poden ser considerats humiliants per portadors i ser objecte de burla de les altres persones. Dir-se Porcell, Capdeferro, Lletget, Vedell, Capó, Figa, Sirvent, Corderoure, Amargant, o Botella, o tenir un cognom estranger, en alguns casos, pot ser un problema. La llei, per tal de prevenir que ningú no hagi de sofrir els inconvenients de portar un cognom d'aquesta naturalesa, facilita de fer-ne el canvi a través d'un expedient.

Més casos. Amb els casos que hem exposat no s'acaben totes les possibilitats de canviar els cognoms, atès que hi ha els canvis dels cognoms atribuïts incorrectament, els dels fills adoptius, els canvis de reconeixement de paternitat que impliquen canvi dels cognoms imposats anteriorment, els canvis per a evitar la pèrdua d'un cognom espanyol. Finalment, els estrangers poden —quan opten per la nacionalitat espanyola— decidir algunes coses sobre la forma que els seus noms i cognoms poden prendre en les llengües espanyoles, amb el benentès, però, que hauran de tenir dos cognoms i ser aquests estables, independentment que en el seu país només en tinguessin un, dos o més de dos, i que aquests puguin variar durant la vida de l'individu.

Tots els tràmits de canvi de cognoms són gratuïts. **J. M.**

tícia i la DGRN per poder recuperar la forma catalana, basca, o gallega, dels noms personals dels pares (o avis) i poder-los així inscriure en aquesta versió catalana o basca en el seu DNI o passaport, fins ara la Llei del Registre Civil no ho ha admès. Una altra mostra de la concepció unitària i castellanitzadora de l'estat espanyol.

Aquest fet que podria semblar anècdotic, arrossega en veritat una intensíssima càrrega simbòlica i afectiva, i afecta milers i milers de catalans, bascos, i gallecs que es veuen privats de la possibilitat de

veure reconeguts en els documents oficials els noms genuïns dels progenitors, contrariat que no han de suportar la resta de ciutadans de l'estat espanyol que tenen el castellà com a llengua materna.

L'any 1983 Maria-Eugènia Vidal i Güell de Barcelona va ser la primera ciutadana de l'estat espanyol a fer aquesta petició al Defensor del Poble que llavors es constituïa. La seva petició fou resposta pel president de la Comissió del Defensor del Poble, el senyor Miquel Roca i Junyent, de forma molt favorable, que feia preveure que potser seria possible de modificar la Llei del Registre Civil per incorporar-hi aquesta modificació.

El 1984 Enriqueta Bono i Ventura de Barcelona va pledejar llargament contra el registre civil i la DGRN per tal d'aconseguir que els noms dels seus pares Josep —natural de València— i Encarnació —natural de Barcelona— i ambdós difunts el 1977, constessin en català al seu DNI. En la resolució desestimària del 30 de novembre de 1984 la DGRN argumentà per a

refusar la petició de la demandant, entre més coses (i en un text on es llegeixen frases com "la recurrent sembla que oblida que el castellà és la llengua oficial de tots els espanyols i a tot el territori espanyol"), que ni l'EAC ni la Llei de Normalització Lingüística de Catalunya no fan referència a aquest punt (com tampoc n'hi fa l'esborrany de la nova llei). Potser per causa d'això tretze anys després, i malgrat les peticions successives de molts altres ciutadans en el mateix sentit, la llei continua sense cap modificació. Potser la redacció de la nova Llei de Normalització Lingüística —que recordem-ho encara no es definitiva— podrà tocar aquest aspecte. Però mentre la llei no canviï, els ciutadans dels Països Catalans sí que poden canviar algunes coses. Moltes coses.

Noms en català (i occità) a tots els Països Catalans? Si normalitzar en català a Catalunya el propi nom és molt difícil —per causa de la desídia, la ignorància, la por de presentar un nom en català en la vida econòmica o social espanyola, la indiferència, la manca d'informació pública, etc.—, com no ho de ser a la resta del territori on la situació de la llengua és molt més precària en tots els àmbits i on li manca prestigi social?

Es un fet conegut de tothom que a la Franja de Ponent els noms personals —llevat de raríssimes excepcions— són usats sempre en la seva versió castellana. Bona mostra n'és el fet que als registres civils de la Franja hi ha pocs casos de nens o nenes inscrits amb un nom en català o de persones que s'hagin fet traduir el nom al català.

El mateix s'esdevé en àmplies zones del País Valencià i de les comarques més meridionals de Catalunya. Tot i així, al País Valencià, a les Illes Balears, a la Franja de Ponent i a Catalunya els ciutadans que ho sol·liciten poden escollir un nom en català (però de fet també ho podrien fer en basc, gallec, castellà o occità). A Andorra, segons la nacionalitat, hom pot escollir les mateixes llengües en el cas dels ciutadans espanyols, només català en el cas dels ciutadans andorrans,

o només francès en el cas dels ciutadans francesos.

A la Vall d'Aran hom esperaria, a diferència d'allò que en realitat passa, que els ciutadans escollissin majoritàriament noms personals en occità, atès que l'occità en la seva varietat aranesa és llengua cooficial a tota la comarca. Ben diferentment passa a Occitània, la nació cultural a la qual pertany la Vall d'Aran, on les lleis franceses no permeten de traduir ni de posar noms en llengües que no siguin la francesa. Com tampoc ho permeten a Catalunya Nord.

Catalunya Nord. Precisament a Catalunya Nord el senyor Pere Taillant de Pià (Rosselló) cap de divisió de correus de Perpinyà, ha intentat reiteradament, però sense èxit fins ara, que s'autoritzi la ins-

Schaffer, en el santoral no canònic bretó hi ha 7.777 sants, gairebé 22 per dia!).

L'Alguer. A l'Alguer, segons que ens informa el senyor Guido Sari, director de la Biblioteca Municipal Rafael Sari, els pares poden imposar si així ho desitgen un nom català als fills. Allò que no és tan clar és si un Matteo o un Luca alguerès pot registrar-se com a Matteu o Lluc al registre civil italià.

Malgrat que a Itàlia la llei de 28 de març de 1991, núm. 114, permetia que els habitants de l'Alto

Actualment, és impossible traduir al català el nom d'un difunt que no ho hagués pogut fer en vida per haver mort abans de l'any 77.

cripció de la versió catalana del seu nom en substitució de la francesa Pierre al registre civil francès. De fet a la República francesa fins avui només els bretons i després de llargues lluites legals han aconseguit de poder posar als seus fills alguns noms en bretó, sempre que aquests noms no tinguin cap equivalent en francès i siguin alhora noms d'ús comú i "permès". (És clar que els bretons ho tenen fàcil, car segons J. Grashauser i W.

ARXIU / EFE

Adige i altres territoris annexionats l'any 1920 a Itàlia dintre els acords de pau de la Primera Guerra Mundial entre Àustria i Itàlia, poguessin recuperar legalment els seus noms i cognoms alemanys dels quals havien estat desposseïts per la llei de 26 de setembre de 1920, núm. 1322 i la Llei de 19 de setembre de 1920, núm. 1778, i obligats a italianitzar-los o a substituir-los per un nom i uns cognoms italians, no hi ha hagut intents d'aplicar-la a l'Alguer. Ni tan sols sabem si algú voldria aplicar-la en un ambient de cognoms sardinitzats i italianitzats des d'antic, sovint per raons purament demogràfiques.

Josep Piqué. Hom pot, si té un cognom que no s'adapta a les normes de l'IEC, com és el cas del ministre d'Indústria, normalitzar-lo.

Joan Moles
(Políticleg i historiador)